energiavirasto
energimyndigheten

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.
Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.
This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on:
Dokumentet är daterat:
The document is dated: 08.03.2018

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Tarvo Siukola

Pvm / Datum / Date: 08.03.2018

Allekirjoitustapa / Signerat med / Signed with:

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: NURMI SIMO TAITO

Pvm / Datum / Date: 08.03.2018

Allekirjoitustapa / Signerat med / Signed with:

Tupas

Tämä paketti koostuu seuraavista osista:
- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat
- Sähköiset allekirjoitukset. Nämä eivät ole näkyvillä tässä asiakirjassa, mutta ne on yhdistetty siihen sähköisesti.

Tämä asiakirja on sinetöity sähköisellä allekirjoituksella.
Sinetti takaa asiakirjan aitouden.

Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >

Detta paket består av följande delar:
- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument
- Elektroniska signaturer. Dessa syns inte i detta dokument, med de är elektroniskt integrerade i det.

Detta dokument har försetts med sigill genom elektronisk signatur.
Sigillet garanterar dokumentets äkthet.

Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >

This document package contains:
- Front page (this page)
- The original document(s)
- The electronic signatures. These are not visible in the document, but are electronically integrated.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

THE SIGNED DOCUMENT FOLLOWS ON THE NEXT PAGE >

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu EU-direktiivin (1999/93/EY) mukaisella allekirjoituksella.
Detta dokument innehåller elektroniska signaturer enligt EU-direktivet (1999/93/EG) om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer.
This document contains electronic signatures using EU-compliant PAdES - PDF Advanced Electronic Signatures (Directive 1999/93/EC)

Eduskunta
liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta; HE 192/2017 vp / asiantuntijalausuntopyyntö

Energiaviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin verkko- ja tietoturvadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Energiavirasto kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle otsikon mukaisesta hallituksen esityksestä HE 192/2017 vp ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Ehdotetulla lailla on tarkoitus panna täytäntöön EU:n verkko- ja tietoturvadirektiivi, jossa asetetaan yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten palveluiden tarjoajille sekä eräiden digitaalisten palveluiden tarjoajille tietoturvallisuuteen liittyvää riskienhallintaa ja häiriöiden raportointia koskevia velvoitteita.

Direktiivin mukaisesti velvoitteita valvomaan on määriteltävä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen direktiivissä esitetyille toimialoille ja palveluille. Toimivaltaisella viranomaisella on oltava tarvittavat valtuudet ja keinot arvioida, noudattavatko keskeisen palvelujen tarjoajat ja digitaalisten palveluiden tarjoajat direktiivin mukaisia velvollisuuksiaan, sekä tämän vaikutuksia verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuteen. Edelleen direktiivissä määritellyistä poikkeamista on ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle tai CSIRT(Computer security incident response teams)-toimijalle.

Hallituksen esityksessä energia-alan toimivaltaiseksi viranomaiseksi asetetaan Energiavirasto.

Toimivaltaisten viranomaisten lisäksi jäsenvaltioiden on nimettävä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuudesta vastaava keskitetty kansallinen yhteyspiste. Jäsenvaltiot voivat antaa tämän tehtävän olemassa olevalle viranomaiselle. Keskitetyn yhteyspisteen tehtävänä on yhteydenpito, jotta voidaan varmistaa jäsenvaltion viranomaisten rajat ylittävä yhteistyö. Keskitetyn yhteyspisteen olisi toimitettava yhteistyöryhmälle tiivistelmäraportti, joka sisältää tiedot vastaanotettujen ilmoitusten lukumäärästä sekä maininta ilmoitettujen poikkeamien luonteesta, kuten turvallisuusloukkausten tyypit, niiden vakavuus tai niiden kesto.

Edelleen jäsenvaltion on direktiivin mukaan nimettävä yksi tai useampi CSIRT-toimija. Toimijan on täytettävä direktiivin liitteessä I asetetut vaatimukset. CSIRT-

toimija vastaa riskien ja poikkeamien käsittelystä. CSIRT-toimijan tehtäviin on sisällytettävä vähintään seuraavat tehtävät:

poikkeamien seuranta kansallisella tasolla;

ennakkovaroitusten, varoitusten, ja tiedotusten antaminen sekä tiedon levittäminen riskeistä ja poikkeamista asiaankuuluville sidosryhmille;

poikkeamiin reagointi;

dynaamisen riskin ja poikkeamien analysointi sekä tilannetietoisuus;

CSIRT-verkostoon osallistuminen.

Lisäksi CSIRT-toimijoiden on luotava yhteistyösuhteita yksityiseen sektoriin ja edistettävä yhteisten tai standardoitujen toimintatapojen omaksumista ja käyttöä poikkeamien ja riskien käsittelymenettelyissä sekä luokittelujärjestelmissä

Energiavirasto kannattaa hallituksen esityksen mukaista direktiivin implementointia, jossa Energiavirasto toimisi energia-alan toimivaltaisena viranomaisena ja Viestintävirasto toimisi sekä keskitettynä kansallisena yhteyspisteenä että CSIRT-toimijana.

Vaikutukset Energia-alalle

Direktiivin mukaisiksi keskeisiksi energia-alan palveluiksi hallituksen esityksessä on katsottu olevan

1) sähkön siirtopalvelu kantaverkossa ja järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tarjoamat järjestelmäpalvelut

2) sähkönjakelu jakeluverkossa, ei kuitenkaan sähkönjakelu suljetussa jakeluverkossa

3) sähkönjakelu suurjännitteisessä jakeluverkossa, ei kuitenkaan sähkönjakelu suljetussa jakeluverkossa

4) maakaasun siirtopalvelu siirtoverkossa ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tarjoamat järjestelmäpalvelut

Hallituksen esityksessä asetettavat velvoitteet koskisivat siten nykyisellään 90 toimijaa: sähkön kantaverkonhaltijaa, 11 sähkön suurjännitteisen jakeluverkonhaltijaa, 77 sähkönjakeluverkonhaltijaa sekä maakaasun siirtoverkonhaltijaa.

Energiaviraston mielestä vähintään kyseiset toimijat on katsottava energia-alan keskeisiksi palveluntarjoajiksi.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija ylläpitää sähkönsiirtojärjestelmää N-1 kriteerin mukaisesti eli siten, että yksittäiset häiriöt eivät romauta sähkönsiirtojärjestelmää, eikä siten aiheuta laajoja keskeytyksiä sähkön jakelussa. Suuret sähkön tuottajat ovat olennaisia toimijoita kantaverkon käyttövarmuuden kannalta, mutta minkä tahansa yksittäisen voimalaitoksen häiriö ei kuitenkaan saa aiheuttaa kantaverkossa laajenevaa sähköverkon häiriötä.

Paikallisesti ja alueellisesti myös sähkön jakeluverkonhaltijat ja suurjännitteisen jakeluverkonhaltijat ovat keskeisiä toimijoita ja vakava häiriö sähkönjakeluverkossa aiheuttaa vähintään alueellisen sähkönjakelun keskeytyksen.

Yllämainittuja sähköverkonhaltijoita on vuoden 2013 sähkömarkkinalain uudistuksesta lähtien koskenut sähkömarkkinalain (588/2013) 28 §:n mukainen varautumisvelvoite, jonka mukaan verkonhaltijan on asianmukaisella suunnittelulla varauduttava sähköverkkoonsa kohdistuviin normaaliolojen häiriötilanteisiin, sähköjärjestelmässä ilmenevien sähkönsaannin häiriöiden edellyttämien säännöstelytoimenpiteiden täytäntöönpanoon ja valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin.

Viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien riskien hallinta kuuluu olennaisesti verkonhaltijan varautumiseen, joten esitetyllä sähkömarkkinalain 29 a §:llä riskien hallinnan ja varautumisen velvoitteita laajennettaisiin luontevasti koskemaan myös verkonhaltijoiden viestintäverkkoja ja tietojärjestelmiä.

Vaikutukset Energiavirastolle

Energiavirasto tukee ehdotusta, että energia-alan toimijoiden velvoitteet viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien riskien hallinnasta ja tietoturvallisuuteen liittyvien häiriöiden ilmoittamisesta kirjataan esitetyllä tavalla sähkömarkkinalakiin ja maakaasumarkkinalakiin.

Viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien riskien hallinta liittyy olennaisesti sähköverkonhaltijoille sähkömarkkinalain 28 §:ssä säädettyyn varautumissuunnitteluvelvoitteeseen sekä 19 §:ssä säädettyyn kehittämisvelvoitteiseen, joiden molempien noudattamista Energiavirasto valvoo 25.8.2017 voimaantulleen sähkömarkkinalain muutoksen myötä. Vastaavat velvoitteet on säädetty myös maakaasun siirtoverkonhaltijalle maakaasumarkkinalain 14 §:ssä ja 27 §:ssä

Hallituksen esityksessä sähkö- ja maakaasuverkkotoimijoille asetettavien tietoturvavelvoitteiden tehokas valvonta ja edistäminen aiheuttavat uudenlaisia osaamistarpeita Energiavirastolle. Energiavirasto kannattaa siten sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 27 ja 28 §:n muuttamista, jolla pyritään edesauttamaan Energiaviraston ja Viestintäviraston välistä yhteistyötä valvottavien yritysten tietoturva-asioissa.

Jakelu Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta